

III RIIGIKOGU

3. istungjärk. **Protokoll nr. 81 (47).**

1927. a.

III Riigikogu koosolek 6. mail 1927. a.
kell 17.

Kokku on tulnud 83 Riigikogu liiget.

Valitsuse loosis: välisminister **F. Akel**, sõjaminister **N. Reek**, kohtuminister **O. Tief**, haridusminister **J. Lattik**, teedeminister **A. Kerem**, kaubandus-tööstusminister **K. Kornel**.

Päevakord :

1. Eesti-Kreeka vahelise kauba- ja laevanduslepingu kinnitamise seadus — rahaasjanduse komisjoni ettepanek.

2. Eesti-Saksa vahelise uimastavate ainete sisse-, välja- ja tagasiveo kokkuleppe kinnitamise seadus — väliskomisjoni ettepanek.

3. Piirituse ja alkoholiliste jookide müügi seadus — III lugemisel.

4. Lindudekodu asutamise seadus Kuresaare linna piiris asuvas „Väikeses lahes“ — üldkomisjoni ettepanek.

5. Välismaalastele teenistusloa-andmise seadus — üldkomisjoni ettepanek.

6. Rahukohtu trahviseaduse täiendamise seadus — üldkomisjoni ettepanek.

7. Eraõppeasutuste seadus — hariduskomisjoni ettepanek.

8. Viljandi-Valga maantee õiendamiseks maa sundvõõrandamise seadus — üldkomisjoni ettepanek.

9. Veo- ja liikumisvahendite üldlugemise, registreerimise ja kaitsevæle võtmise seadus — üldkomisjoni ettepanek.

10. Palga alammäära seadus — sotsiaalkomisjoni ettepanek.

11. Uute linnade tuluallikate suurendamise ajutine seadus — omavalitsuse komisjoni ettepanek.

12. Eluaseme seadus — maakomisjoni ettepanek.

13. Maavolikogude kodukorra muutmise seadus — üldkomisjoni ettepanek.

Koosolekut juhatab esimees **K. Einbund**.

Sekretäri kohal abisekretär **J. Piiskar**.

Koosolek algab kell 17.20 min.

1. Teadaandmine päevakorra kohta.

Juhataja **K. Einbund**:
Avan Riigikogu koosoleku.
Päevakorra kohta oleks Riigikogu liikmetele teada an-

da, 1) et päevakorra-punkt 4. on II lugemisel; 2) et päevakorra-punktid 5 kuni 9 langevad päevakorrast välja, need ei saa kodukorra põhjal arutamisele tulla sellepärast, et Riigikogu eelmine koosolek ei otsustanud nende seaduseelnõude kohta kolmepäevalist vaheaega I ja II lugemise vahel mitte pidada.

Edasi oleks Riigikogule teada anda, et päevakorra-punktide 10. kuni 13. kohta võttis vanematekogu seisukoha, et need punktid võiksid arutamisele tulla sügisel istungjärgul, need on kõik ettepanekud seaduseelnõude tagasilükkamiseks. Juhatus ei tee ettepanekut, neid punkte päevakorrast ära võtta, vaid minu teadaanne oleks Riigikogu liikmetele käsitamiseks, kui tänases päevakorras nii kaugele jõuame.

2. Teadaandmine komisjoni antud ja Vabariigi Valitsusele ning L. Johanson'ile tagasiandud seaduseelnõude kohta.

alla tarviliku maa-ala sundvõõrandamise seadus — Vabariigi Valitsusele tagasi ja 3) töötatööliste töö ja abi korraldamise seaduseelnõu rkl. Johanson'ile tagasi.

3. Eesti-Kreeka vahelise kauba- ja laevanduslepingu kinnitamise seadus — I lugemisel.

likus läbikäimises teiste riikidega sõlminud. Selle lepingu sõlmimise algatus on tulnud meie tööstus- ja kaubandusringkondadest ning Kreeka on sellele heatahtlikult vastu tulnud. Ja neile läbirääkimistele, mis meie valitsuse esitaja ja Kreeka valitsuse esitaja vahel olnud, ongi see leping tulemuseks.

Leping iseenesest on sarnane teistele meil juba ennem sõlmitud kaubalepingutele ja selle lepingu üksikute osade juures vast peatuda erilist tarvidust ei ole. Ainult üks osa sellest lepingust on lahkuminev või erinev, õieti sarnane, kui seda on Eesti ja

Sekretär J. Piiskar:
Riigikogu juhatus poolt on antud: 1) kaitsevælaste ja nende perekondade pensioniseaduse täiendamise seadus — rahaasjanduse komisjoni; 2) Viru rannas Merikülas asuvate endise rannapatarei petoonaluste ja muldkaitsevallide

Rahaasjanduse komisjoni aruandja **R. Penno**: Lugupeetud Riigikogu liikmed! Eesti-Kreeka vaheline kauba- ja laevandusleping — see on üks lüli neist lepingutest, mis Eesti oma kaubandus-

Soome vahel sõlmitud kaubaleping, see on, et siin lepinguga viiakse sisse teatavad tollimäärad.

Kaubanduslik läbikäimine Eesti ja Kreeka vahel ei ole küll iseenesest kuigi suur, kuid siiski, Eestil ei ole praegu sõlmitud ühtki kaubalepingut Balkani riikidega, selle tõttu on ka just Kreeka lepingu sõlmimine eriliselt tarvilik olnud.

Kreekas on praegu maksivad kolmesugused tollimäärad — seal on miinimum- ja maksimumtollid, peale selle veel lepingumäärad. Kui ühel riigil Kreeka kaubalepingut sõlmitud ei ole, siis käivad selle riigi saadused maksimumtollide alla, ja need maksimumtollid on sarnased, et sinna sissevedu igatahes võrdlemisi raske on.

Meie tööstusringkondadest on huvitatud olnud Kreeka kaubalepingu sõlmimisest peasjalikult paberi- ja tekstiiltööstus, osaliselt ka meie puutööstus, ja on arvamisi avaldatud, et ka meie tärglissetööstus sinna oma saadusi mahutada võiks. Ilma selle lepinguta oleksid aga Kreeka tollid sarnased, et see saaduste minek Kreeka turule võimalik oleks ainult sel teel, et meie kaubad veetakse välja mõnesse riiki, kellel on Kreeka vastav kaubaleping sõlmitud, ja need kaubad läheksid siis Kreekasse juba selle teise riigi kaupade nime all. See leping on rajatud enamsoodustuse põhimõttel, ja sellega saaksime kõik miinimumtollimäärad, mis Kreeka on ühele või teisele riigile teinud. Peale selle on lepingu lõppu erilised tollimäärad sisse viidud, kus ühelt poolt Kreeka meie kaupadele teatavad tollialandamised annab ja teiselt poolt meie Kreekale mõnesugused alandamised anname. Kõigepealt meie saadustest kuuluksid tollimäärade kartulijahu, vineerplaadid, toolipõhjad, korvid, karbid. See on siis Kreeka poolt vastutulek meile, kuna meie selle vastu nende ainetele teatavad alandused andma peame, nende ainetele, millest Kreeka huvitatud on. Kreeka on huvitatud kuivatatud korindiroosinate väljaveost, teiste sõnadega sisseveost meile, peale selle viinamarjaveinidest, muskaatveinidest ja vaipadest. Korintide sissevedu on meile küll väike ja vähe tähtis, ja selle tollimäär, mis siin ette nähtud, on Vabariigi Valitsuse poolt juba Riigikogule esitatud. Veinide sissevedu Kreekast meile peaaegu ei ole, samuti ei tarvitata meil Kreeka vaipu. Üldiselt peab ütleva, et rahaasjanduse komisjon leidis selle lepingu majanduslikult kõigiti vastuvõetava ja soodsa olevat niihästi mõlema riigi kaubanduslikul läbikäimisel. Rahaasjanduse komisjoni nimel on mul au esitada seaduseelnõu I lugemisel vastuvõtmiseks.

Juhataja **K. Einbund**: (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on seaduseelnõu I lugemisel vastu võetud.

4. Eesti-Saksa vahelise uimastavate ainete sisse-, välja- ja tagasiveo kokkuleppe kinnitamise seadus — I lugemisel.

Väliskomisjoni aruandja **A. Anderkopp**: Riigikogu poolt kinnitati Vabariigi Valitsuse ettepanekul 1922. a. konventsioon oopiumi müügi kohta. Selles konventsioonis on ette ära nähtud, et riigid vastastikkuna panevad teatavad määrused kitsenduste tegemiseks maksma, et seda kahjutegevat ainet kergel käel rahva hulka laiali visata ei saaks.

Üks niisugune vastastikune kitsendus on leidnud omale väljenduse kokkuleppes, mis sõlmitud Eesti ja Saksa vahel, kus ära on nähtud, et mõlema riigi tervishoiuvalitsused peavad vastastikku teatavad korraldused läbi viima, mis oopiumi sissevedu kitsendavad ja kontroleerivad. Loomulik, et sarnase kokkuleppe puhul teatavad väljavõtted tulevad teha transiidi kohta, mis ka käesolevas konventsioonis olemas.

Väliskomisjon, kus see eelnõu arutamisel oli, on seda kaalunud ja leidnud, et Eesti huvides on igapidi selle kokkuleppe kinnitamine, ja sellepärast on mul au komisjoni nimel Riigikogule ette panna, seaduseelnõu I lugemisel vastu võtta.

Juhataja **K. Einbund**: (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on seaduseelnõu I lugemisel vastu võetud.

5. Piirituse ja alkoholiliste jookide müügi seadus — III lugemisel.

(Tekst pr. pr. 74, 75, 77, 78, 79; veerg: 1883, 1915—1935, 1936—1954, 2051—2064, 2100—2104, 2115—2145.)

Rahaasjanduse komisjoni aruandja **B. Oja** (Pealkiri.)

L. Raudkepp (krst): Teisel lugemisel tegin ettepaneku, täiendada etteloeatud pealkiri sõnadega „ja tarvituse kitsendamise“. Kuigi peaaegu kõik ettepanekud, mis tehti piiritusemüügi kitsendamiseks, läbi kukkusid ja ainult mõned üksikud vastu võeti, tuleb siiski konstateerida, et selle seaduse siht ikkagi väiksel määral on ju piirata alkoholiliste jookide tarvitust. Selle seaduse nii mõneski paragrahvis on see tendents olemas. Siis on ometi loomulik ja endastmõistetav, et see ka pealkirjas oleks alla kriipsutatud. Kui täiendada sellele asjaolule, et selles seaduses on ette nähtud rahvahääletamine selleks

et maksuma panna kohapealne keeluseadus, siis võib ju otsekohe siin konstateerida, et alkoholitarvitamise piiramine siin ilmsiks tuleb, mida ikkagi otsekohe võib tervitada. Härra rahaminister tähendas sellele, et riigikassa ei ole otsekohe huvitatud suuremate sissetulekutest alkoholi müügi alal. See on väga tähtis teadaanne, ja sellest peaks ka loomulikult järeldama, et võimalus on loodud piirata alkoholi tarvitamist. Tuleb alus panna parematele traditsioonidele: vanad, halvad traditsioonid on kadunud minevikku ja sealt ei tohi nad ka väiksel kujul meie ellu tungida. Meie loeme tihtipeale põrutavaid kirjeldusi sellest, missugust hävitatavat mõju avaldab alkohol eriti maapidudel.

Ei saa sellejuures vaikida ja tuleb südilt välja astuda seletustega ja deklaratsioonidega, et need nähtused ei ole kultuurse rahva hea ja ausa nime väärilised. Ma arvan, et Riigikogu enamus võib küll selle minu ettepaneku vastu võtta ja sellega alla kriipsutada, et tema põhimõttelikult ikkagi on alkoholsete jookide tarvitamise kitsenduse poolt, kuigi mitte sel kujul, sel, võib olla, laial kujul, nagu sisaldavad mõned ettepanekud. Igatahes meie rahva meeleolusse mõjaks see hästi, kui Riigikogu enamus siin paneks lühikeses seaduse pealkirjas alused uuele traditsioonile ja tunnistaks õigeaks, et tulevikus meie rahvas ikka rohkem kaineneks ja alkoholsete jookide tarvitamine omandaks, nõnda öelda, kultuursema ilme. (L. Johanson, stp: Pastorile peaks see ikkagi head eeskujuna andma.)

M. Adamson (stp): Toetaksin rkl. Raudkepi ettepanekut, kuid mul ei ole usku, et see vastu võetakse, sest Riigikogu enamus on kõik parandus-ettepanekud tagasi lükanud, ja sellepärast usun, et ka see ettepanek vist tagasi lükatakse. Praegu on rahvaesituse arutamisel õieti kaks suure tähtsusega seadust, mis oma jäljed kõigi raskete tagajärgedega rahva ellu jätavad. Üks mürgi seadus, ma tahtsin muidugi öelda mürgine seadus, võetakse rahva nõõrimise sihhi vastu — ma räägin siin üüri-seadusest. Kui meil käsitatakse korteri- ja muid viletsusi, siis on sellega lahutamata ühenduses ka alkoholiküsimus: viletsast elust ja korterist meelitab tihti kõrts oma hästi-valgustatud ja soojade ruumidega jne. (L. Johanson, stp: Vahel on päris külm!) Siis ei maksaks sinna minna. Neil on ka muidu orgaaniline ühendus praegusel korral, seda kahekordselt, sest praegusel korral koondub ühte isikusse kahe tuluallika kasutaja. Selle tõttu ka see alasti saamahimu. Orgaaniline ühendus on neil selletõttu, et üks pöörab üüriühtide taskud pahempidi ja võtab sealt

2.400.000.000.—marka — ma usun, see summa on kindlasti poole võrra suurem — ja kannab selle mahaomanikkude tasku, ilma et nende miljardite omanik-üüriühtide tohiks sõna kaasa rääkida.

Teine seadus on piirituse ja alkoholiliste jookide müügi seadus. See seadus pumpab kodanikkude taskutest 1.200.000.000.— riigi laekasse, millest rahvas tegelikult midagi ei saa, peale varakaotamise ja mürgituse, kuna uute väärtuste loomiseks pennigi ei lähe. Kuna alkoholi tarvitamine on üldiseks paheks tunnustatud, on seega ka käesolev piirituse ja alkoholiliste jookide müügi seadus suur pahe, mis seadusandlikul teel omale kaitsjaid leiab rahvaesitajate näol.

Selle seaduse siht on igaviisi viina kättesaamist soodustada, sellega rahva mürgitamisele kaasaaitamine. Valitsuse poolt esitatud seadus andis igasuguseid võimalusi, et alkohol jõena oleks võinud voolata, ka seal, kus see päris keelatud peaks olema. Rahaasjanduse komisjoni poolt on teda küll vähe lapitud. Suurem osa parandusi, mis komisjonis tehti, lükati kõrtsikultuuri kaitsjate poolt tagasi, ja selle tõttu on seadusel nüüd ka purjus ilme ja lapitud kasuk seljas. Sellasena astub ta rahvaesitajate ette omale eluõigust nõudma. Kõigile peaks aga teada olema, kui suurt kahju see seadus rahvale ja riigile sünnitab. See kasu, mis eelarve korras mõeldakse rahvalt sisse võtta, on ainult näiline. Teile kõigile on vist teada, kui palju meil ära juuakse piiritust, viina, likööri, õlut ja muid alkoholijooke. Summa on auväärne ja teeb statistika andmete järgi 2 miljardi marga ümber aastas välja. Kui meie siia juurde veel tahaksime arvata kaudse pahe, nimelt mida kulutatakse suitsetamise peale, siis saame auväärse summa 3 miljardi marga suuruses. Kas see ei ole hädaohtlik raiskamine, mida riik edustab, millest riik kavatseb saada umbes 500 miljonit kaudseid tulusid, mis saada loodetakse, millest jääb aga siiski riigile vähe järele, kui arvesse võtame alkoholiliste jookide tagajärgi, näiteks vangimajad, koloniid, korralvalve, alkoholilike arstimine, hoolekanne jne., rääkimata moraalsest, tervislikust jne. kaotusest. Rahaminister oma eelarve-kõnes tähendas, et karsklased oma ideele läheneda võivad, see on, et keeluseaduse maksmapanek võimalik on, ilma et see riigikassale ülesaamata raskusi sünnitaks. Karskuseliit ei ole aga seesuguste ettepanekutega tulnud, vaid mõõdukate piiramis-ettepanekutega. Põllutööminister, rkl. Elisson'i ja minu küsimisele vastates, tähendas tühjaltseisvate ja vanade viinavabrikute asjus, et meil oli olemas 280 piiritusevabrikut; nende aastane produktsioon oli 350 miljonit kraadi

või keskmiselt võttes 1,25 miljonit kraadi vabriku peale. Nüüd aga on nad sattunud viletsasse seisukorda. Osa neist on hävinenud. Riigistatud on 225 vabrikut ühes sisseseadetega. Riigistatud vabrikutest tegutses 1921./22. aastal kõigest 150, 1922./23. aastal — 180, 1923./24. aastal — 213, 1924./25. aastal — 200, 1925./26. aastal — 164 vabrikut; vabrikute tootmisoon viimastel aastatel oli 100—160 tuhat kraadi. Need andmed räägivad iseenese eest.

Eesti piiritusele seni välisturgu leitud ei ole, ei usu, et seda tulevikus leitakse. Siseturul aga sunnitakse inimesi jooma. Kuid siin on ka tarvidus vähenenud ja seda aast-aastalt. Juba 1923. aastal on vabrikuid piirama hakatud. Praegu on kavatsus 100 vabrikut veel töötama jätta, ülejäänud on likvideerimisele määratud. Praegusel korral on likvideerimisel 78 piiritusevabrikut ühes sisseseadetega. Hooned kasutatakse ära üldkasulikeks otstarveteks: meiereideks, veskiteks jne. Kui mingisuguseks otstarbeks kasutajat ei leidu, tulevad hooned, kui mineviku mälestused, lammutamisele. See arv ei ole aga väike: 280-est vabrikust jääb 100 töötama, ja needki mitte täie jõuga, 180 on määratud surmale. Ei või öelda, et need 100 vabrikut elama jääda võivad kauemaks ajaks, neidki peetakse kunstlikult üleval — riik kohustab ennast piirituse ületootmisooni ära ostma. Ja kui me küsime: mis see tähendab? See tähendab seda, mis rahaministergi ütles, et piiritusetööstusel ei ole Eestis tulevikku. Tema asemele peab tulevikus asuma teine põllumajanduseharu, peaauglikult küll karjakasvatus, ühenduses loomapidamisega ja piimamajandusega, nagu praegune tendents seda juba nii selgesti näitab. Ja paljud piimaühisused ongi asunud juba kõrtsidesse ja piiritusevabrikutesse. Pealegi on piirituseajamine suurmajapidamise likvideerimise tagajärjel osutunud kahjulikuks praegusele väike- ja piimapidamisele. Seda tõendatakse üldiselt, ja seda tõendab ka agronoom rkl. Hünerson ühel karskusekongressil. Ta tõi seda ette nii piltlikult, et see mingisugune möldri idee fiks ei olegi, vaid ta on põllumajanduses omale praktilise kuju omandanud just selles suunas. Kuna piiritusel välismaa turg puudub, on piima- ja karjasaadustel turg välismaal alaliselt olemas, kuhu ka põlluharijad oma huvid peaksid juhtima. Siia juurde arvame veel selle, et piiritusevabrikud hulk toiduaineid ära hävitavad ja osa sellest veel väljast sisse veavad. See arv ei ole just väike. Statistika büroo väljaanded 1925. a. kohta näitavad ära tarvitatud toiduainete hulga, mis alkoholi valmistamiseks tarvitatud, ilma et keegi meie näljases ühiskonnas söönuks oleks saanud.

Andmed alkoholi valmistamiseks ära raisatud kartulite ja teravilja kohta on järgmised: Kartuleid on ära tarvitatud 2.059.280,5 puuda, teravilja 252.163 puuda. Kui võtta aastaid 1921. kuni 1926., see on 6 aastat, siis selle aja jooksul on alkoholi valmistamiseks ära tarvitatud kartuleid ja teravilja, võttes keskmiseks äratarvitamise normiks aastas kartuleid ümmarguselt 2 miljonit puuda ja teravilja umbes 250.000 puuda, saame 6 aasta kestes järgmise raisatud toiduainete hulga: — kartuleid 12 miljonit puuda ja teravilja 1.500.000 puuda. Meil räägitakse alatoitlusest, mis kahtlemata olemas on, ja mille all kannatab suurem osa rahvast. Siin aga raisatakse toiduaineid, raha ja tervist pöörase halastamatusega. Kui tahate alkoholi kahjulikkude tagajärgede peale pilku heita, siis on vist kõigil silmi ees Petserimaa. Nähakse seda pahet, mis joomisest tuleb ja öeldakse, et pahe olemas on, selle korraldamiseks aga ei mõeldaks ainukestki sammu astuda. Petserimaal on rahvas koguni nii rikas, et ühe päeva jooksul ära joob pool miljonit marka. Kui räägitakse kartulite mädanemisest, siis samal ajal surevad inimesed nälga, neil ei ole kartuleid tarvitada, teised joovad end näljaseks sandiks, ja ühiskonnal tuleb neid ülal pidada ühes perekonnaga. Kolmandad joovad end surnuks, jättes perekonna jälle kogukonna hoolealuseks. Kui aga kartulid päästetud oleksid, las inimesed känguvad. Ei saa üldse aru, mispärast neid kartuleid inimestele anda mürgi näol, kuna mingit muud kartulikasutamise võimalust ei otsita. Peetakse vanast kinni, vaatamata selle peale, et see ajast ja arust maha jäänud on ja nii kui näete, on see põllupidajatelegi kahjulik. Siin on rahva ja põllupidajate huvides pööre ja korraldus möödapääsematu. Välismaal ei raisata juba ammu vilja piirituseajamiseks. Seal kasutatakse selleks ära isegi kadakamarjad, väljaheited, tselluloosi jäätised jne., alles lõpuks ka maisi. Välismaal suuremas osas maades ei raisata kaua aega tagasi toiduvilja alkoholi valmistamiseks. Teadlased teevad tööd, et vabastada toiduaineid piirituseajamisest, ja tagajärgi kasutatakse juba välismaal.

Tahaksin veel teie tähelepanu juhtida alkoholi tarvitamise tagajärgede peale. Andmed on võetud sealt, kus alkoholi mõju kõige suurem ja need on vangimaja andmed, nimelt Tartu vanglast. Seal ütleb meie lugupeetud arst dr. Lellep, et liigne on eitada alkoholi mõju kuritegevuses. Alkoholi mõju on otsekohene ja kaudne. Esimene on arusaadav, kaudse mõju avaldus on seda keerulisem, et sellele alistuv ei tarvitse ise olla alkoholik. Otsekohesest alkoholi mõju on tundma õpitud Tartu vanglas kahe aasta jooksul läbikäinud

delikventide najal. Seal leiame karistusealuseid, arestiaalseid, juhuslikke delikvente 2.701. Alkoholi tarvitavad 2.432 või 90%. Juhuslikke alkoholikuid on 1.847 või 75% ja harjumus-joomareid 581 või 24,1%. Vanglas on 852 delikventi ja alkoholi tarvitanud 850, nagu näete, ainult kaks ei ole neist alkoholi tarvitajad, või 99,6%. Juhuslikke joomareid 321 või 37,7% ja harjumus-joomareid 529 või 62,3%. Parandusmajas on arv võrdne sajale. Sunnitöös on 34 ja alkoholi tarvitajaid 34 ehk 100%. Kindluses on 2 vangi, üks on alkoholi tarvitaja, teine mitte. Siin on näha alkoholi otsekohene mõju kuritegevuse peale. Andmed Rootsi vanglatest näitavad, et Rootsi delikventidest 71,2% kuritegevusi alkoholi mõjul korda saatsid. Nimelt on korda saadetud $\frac{1}{6}$ kuritegusid jooanud olekus. Siit näeme, et juhuslikud joomarid satuvad sagedamini aresti, kui vangi, selle vastu aga kannavad vanglakaristust kõik harilikud joomarid, kui raskemate kuritegude kordasaatjad. Juhuslikuks joomariks nimetame neid, kes ainult teatavil kordadel alkoholi tarvivad. Kõik teised mittekarsked on harjumus-joomarid. Nii sugune liigitamine on aga subjektiivne, sest ka harjumus-joomar võib joomiseks juhuslikult leida.

5.311 delikvendist olime vastust saanud 3.592 kohta, neist oli 3.320 alkoholi tarvitajaid, 2.188 juhuslikku joomarit ja 1.132 harjumus-joodikut.

Delikvendid olid karistatud järgmistel põhjustel: kehalikkude vigastuste eest — 147, ja neist juhuslikkude arv 128, harjumus-joomarid — 19 ja joomarid 12,2%. Meie näeme, et harjumus-joomarite arv jääb harilikku joomarite arvust maha.

Delikventide eneste andmete järgi kogutud andmed ei vasta alati tõe ja objektiivselt otsustada saab ainult kohtuaktide järgi. On katsutud seda teha ja kogutud andmeid on Tartu-Võru rahukogus arutamisel olnud 78 juhusliku kohta, kus karistati vigastuste eest.

Päevad, mil kuriteod toimiti, on: laupäeval — 17, pühapäeval — 32, ja esmaspäeval — 11, kokku 60, teistel päevadel 18: sellest öösel või kõrtsides toimitud — 12, pühapäeviti — 6. Aastas on 156 päeval korda saadetud 60 ja 210 päeval ainult 18 kuritegu. Ka sellest on suurem osa korda saadetud mitte päeval, vaid õhtul, varjatud ruumides ja teistes kohtades. (Ch r. Ka a r n a, t ö e r: P i k k s e e p a k k o n? — M. M a r t n a, s t p: K ü l l o n T e i l a g a i s e ä r a l i k u d h u v i d!) Meie näeme, et sotsiaalne tähtsus joomarite suhtes suurem on, kui vaimuhaiguste levinemine, kuigi ta ei ärata mingisugust tähelepanu.

Ka üliõpilasi-delikvente on 63. Kes on paremini kindlustatud perekondadest pärit ja kalduvusi kuritegevusele näitavad, neil on need kalduvused seotud eestkätt alkoholi tarvitamisega. Delikventsed kuriteod on laupäeval, pühapäeval ja esmaspäeval kolm korda suuremad, kui muudel päevadel. Sellest järeldus: alkoholi tarvitamise tagajärjel on võimalik kuritegevuse suurenemine. Kuriteod, mis alkoholiga seotud, osutuvad ärarippuvaiks eestkätt viina tarvitamisest. Kes ükskõikne ja kannatlik alkoholi levimise vastu, see on ka kaudselt alkoholi mõjul kordasaadetud kuritegudes kaassüüdlane.

Võiksime veel tähelepanekuid teha kurikuulsa Harku kolonii kohta ja selle mõjust nende sunnikasvandikkude juures. Siin lausub tuntud arst Madisson järgmist: Alkohol kui protoplasma mürk mõjub eriliselt raskelt kõrgemalt organiseeritud rakkesse ja nimelt ergukava ja sugurakkesse. Viimane asjaolu kujuneb paheks, mis haiguste võimalusena pärandatakse vanemalt lastele. See pahe võib avalduda ka ainult iseloomu nõrkuses, tahte kõikumuses, mis koos alkoholismiga otseteed viivad kuritegevusele.

Harku kolonii sunnikasvandikkude vanemaist tarvitasid alkoholi määral, mis tekitab päriuslikku koormatust, 61 isa; neis perekondades aga, kus vanemad lahus elavad, on sellaseid 68,75%.

Selle liigi vanemate alkoholism on ligidalt seotud laste kuritegevusega: koos juuakse ja koos minnakse vargile, jooanud ema andub laste nähes oma külalistele jne.

Emadest tarvitavad alkoholi rohkesti 4, keskmiselt 20 ja juhuslikult 63, 20 ei tarvita.

Alkoholism on ligidalt seotud teiste pahegeda. Peaaegu erandita sammub ta kõrvuti kuritegevuse ja teiste päriuslikkude pahegeda. Sellaseist vanemaist sündinud lapsed on päriuslikult raskelt koormatud. Siin esineb alkohol, kui esteetiliselt halvav, majanduslikku kitsikust suurendav ja sellega kui kuritegevusele lükkav tegur.

150 Harku sunnikasvandikust tarvitab ise alkoholi 135; 15 eitab tarvitamist; ja seda näeme juba selles noorus, milles on Harku sunnikasvandikud. Rõhuv enamuse sunnikasvandikkudest kulutab oma varguse sissetuleku kinodes, lõbunaiste juures ja eriti aga restoranis, mis on ka näiteks Tallinnas, Narvas ja Tartus vargapoiste kohtamiskohaks, isegi ajutiselt ulaluseks. Nii oli see Tartus Raatuse ja Maarjamõisa tänaval ja Tallinnas Müürivahe tänaval asuvas restoranis. Sealt leiavad neid vanemad, seal jagatakse omavahel saaki, ning siin lüüakse ka see läbi, ja rahapuudusel arutatakse uusi kavatsusi. Noorte huligaanide ja

vargapoiste alkoholijanu on otse hirmuäratav. Kui selle ostmiseks enam raha ei leidu, siis varastatakse seda. Tartus oli koolipoistest organiseeritud õllevaraste salk. Kui õllekoormat kuskil nähti liikumas, anti sellest teada ja kohe algas „piiramine“, ja kui õllevedaja ilmus korviga restorani, asusid valvelolijad koorma kallale, kuna üks vanem poiss kostitas sees õllevedajat õllega ajaviitmise otstarbel. Hiljem joodi koos õlut ja pudelid „realiseeriti“ ühes Kalamehe tänaval asuvas poes. Nii on alkohol ja kuritegevus üksteisega väga ligidalt seotud. Kui meie siin küsime, mis see siis öieti on, millest riik loodab suuri sissetulekuid saada, sünnitades viletsust, kuritegevust jne., teisest küljest aga alkoholi tagajärgede peale sunnitud on suuri summasid välja andma, siis ei saa keelduda järelduste tegemisest. Peab ütleva, et riik elab rahva viletsusest. See, mis selle seadusega kavatsakse sisse võtta, see on kahtlemata kokku võttes ja tagajärjedega arvestades rahva viletsuste summa. Kõike arvesse võttes peaks käesolevat seadust tõsiselt võetama. Mis meie aga kahjuks näeme? Rahvaesituses naerdakse selle üle, tehakse nalja ja hirvitatakse. (Aruandja B. Oja: Mitte seda asja, vaid Teie.) On katsutud lugupeetud tegelasi naeruvääristada, nii kuidas see vähegi võimalik. Mõned ettepanekud on ju tõesti vastuvõetamatud. Kui mina ettepaneku tegin ... (Vahel hüüe.) Mina ei räägi härra Raudkepi palju. Ka mina tegin ettepaneku ja unustasin kord ühele ettepanekule löike juurde kirjutamata, missuguseid vigu ennegi on juhtunud ja ka edaspidi juhtub, kirjavigu aga seal ei leidunud. Kui härra Liigand soovis sellest numbrit teha, soovitades mulle napsi teha, siis pean tähendama, et kui härra Liigand ainult napsi võttes sekretäri kohuseid täita võib, siis on sellest väga kahju. Vist olite ka eile napsi teinud, kui Teie pärast uuesti ümber hääletada tuli. Arvan, et kui ma napsi tegema hakkas, siis Teie väheks jääb. (R. Penno, as: Tõesti! — Aruandja B. Oja: Kas Teie võtate siis toobriga?) Arvan, et ilma põhjusega on siin karskusetegelastele igast küljest kallale tungitud ja mõnitatud: Saulusest on saanud Paulus. On ära salatud partei lugupeetud inimesi ja on kuulnud ütelnud, et jumala eest, mul selle inimesega midagi tegemist ei ole, mina teda ei tunne. Ja puudub veel, et öeldakse, hoiame selle pidalitõbise inimese eest. Mina ei tea, milles on siis inimesed süüdi, milleks sarnane pime viha, või mis sarnase kergemeelsuseni inimesi ajab ... (O. Liigand, rhv: Teie ärge tehke kergemeelseid parandusi. — R. Vreeman, põl: On

palju asju, millest Teie ei tea.) Et keegi meie tegelane, kellest rkl. Laarman ütleb lugu pidavat, karskuseidee kaitseks sõna võttes väga ja väga purjus oleks olnud, et sarnaseid ütelnud tarvitatakse, kui üks või teine naine karskuseliikumise eest välja astub ja seda ainult purjus olekus teha võiks, on lausa ülekohtune. Teie kuulsite kõik, mis rkl. Laarman siit kõnetoolilt ütles. Temal olla suur lugupidamine selle naise vastu, kes agar karskusetegelane, kui aga last ühes veega välja ei visataks. Edasi ütleb, et Põhja-Eestis selle tagajärjel, et piirituseturg puudub, ära hävineb suur kartulitagavara. Kas see ei ole otsekohene huvide kaitse? Öelge, mis on Teil H. Mäeloo'le ette heita? Samuti ei ole karskusetegelaste ettepanekuid asjata maha hääletatud. Öeldakse, et karsklaste poolt tehtud ettepanekud ei kõlba, vaja oleks nii- ja niisuguseid ettepanekuid, jäetakse aga ka omalt poolt ettepanekud tegemata. Nende ettepanekute esitajad on kui kärnased pörssad, kes laudade vahele kinni on jäänud ja nüüd selles teisi süüdistavad.

Juhataja K. Einbund: Teie viimane lause sisaldab ebasüüdsaid ütelnud, sellepärast teen Teile märkuse. (Aruandja B. Oja: Kõrtsis ei räägita ka niisuguseid sõnu!)

M. Adamson (stp): Karsklased pole ka neid ettepanekuid kui parandus-ettepanekuid teinud, vaid kui ettepanekud on karskusetegelaste poolt tehtud, siis on kõik need Riigikogu enamuse poolt maha hääletatud. Ei saa öelda, et nad kõik vastuvõetamatud oleksid olnud.

Mis puutub karskusekomisjoni, siis on vaevalt loota mingisugust muudatust. Kui rahaasjanduse komisjon pole siin midagi teha suutnud mitme aasta jooksul, siis oleks seda täiesti asjata ka siin oodata. Siin tähendati, et mingisugune isikute puudumine vähendab karskusekomisjoni väärtust. Minul sarnast arvamist küll ei ole, et siin mingisugune üksik isik oleks suutnud kuidagi midagi läbi viia. Karskusekomisjon on nii mõnelegi materjalid kätte muretsenud ja üldse teinud, mida ta teha võis. See kõik oleneb lõppude-lõpuks ikkagi Riigikogust enesest. Kui on kõik ettepanekud maha hääletatud Riigikogu poolt, siis ei saa süüdistada karskusekomisjoni. Võin öelda, et kui karskusekomisjon tegeliku töö juurde asus, siis ta ära auras. Üks nendest kükitab mädanenud kartulikuhja taga ja arvab, et ka mädanenud kartulitest võib piiritust ajada. (Aruandja B. Oja: Missugune see tegelik töö oli, mis seal tegite? Ei olnud kahte tundigi koos.) Minu teada võttis ka härra Oja komis-

joni tööst osa, kuid mitte ses mõttes nagu karskusetegelased mõtlesid, vaid hoopis vastupidiselt. Kui tegeliku töö juurde asutakse, siis pagetakse saalist välja. (Aruandja B. Oja: Kõige esimesed pagejad olite teie. — Chr. Kaarna, tõer: Neile meestele oleks pidanud viinapudelid lauale panema, siis oleksid koos istunud.) Mina usun, et see kõik oli Laarmani mõju. Suurem osa löi käega. (Vahelhüüe paremalt poolt.) Nende meeste arvates vaated ja ideed kedagi ei toida. Kui siin etteheiteid on tehtud, siis on see ilmaaegu, ja etteheiteid on tehtud olemata komisjonile, millest ka muuseas härra aruandja osa võttis, valvates selle järele, et seadusesse viimati mõni karskuseesitaja kitsendav ettepanek ei satuks. (Aruandja B. Oja: Kuidas ma seal olemata komisjonist osa võtta sain?) Peab ütleva, et ta oma ülesande täitnud on. Igatahes on Teile, härra Oja, see au osaks saanud, et Teie mõne tänuliku paranduse olete maha rääkinud, seadus on täiesti Teie näo järgi, ja võite täielikult rahul olla. Ja ei ole ülearune öelda, et nüüd võib alkoholioja vabalt voolata.

M. Laarman (põl): Härra Raudkepp tegi ettepaneku, pealkirjale lisaks võtta veel sõnad: „ja tarvituse kitsendamise seadus“, nii et pealkiri oleks järgmine: „Piirituse ja alkoholiliste jookide müügi ja tarvituse kitsendamise seadus“. Ei või palju selle ettepaneku vastu vaielda, sest nagu härra Raudkepp õieti tähendas, on käesolevas seaduses tõesti õige suur hulk punkte, õige suur hulk paragrahve, mis joomist piiravad, kitsendavad ja karskusele, nii öelda, teed tahavad valmistada.

Aga üldiselt ma vaidleksin siiski härra Raudkepi ettepaneku vastu, sest endine pealkiri on seadusele kohasem ja lühem. (K. Virma, stp: Kas ta pikemaks ka venitab?) Pealkiri venib hea hulga pikemaks.

Aga minule jääb täiesti arusaamatuks härra Adamsoni mõttekäik. Härra Adamson tähendas oma kõne alguses, et tema pooldab härra Raudkepi ettepanekut, ja leidis, et seaduse siht on piirata piirituse ja alkoholsete jookide tarvitamist. See tähendab, et ta on härra Raudkepigaga täiesti ühes nõus. Aga sealsamas tuleb jälle see vana viga ilmsiks, mida alati marukarsklaste juures tähele olen pannud, nimelt et neil mõttekäik segane on. Eespool tõendab härra Adamson, et seadus piirab alkoholi tarvitamist, aga sealsamas ütleb, et seaduse siht on soodustada alkoholsete jookide kättesaamist rahvale. Saage nüüd sellest aru. Härra Adamson soovib ise, et

seadusele saaks pealkiri vastu võetud, et ta alkoholsete jookide tarvitamise kitsendamise seadus on, ja sealsamas ütleb ta, et sellel seadusel on purjus ilme, ja et ta soodustab seda, et alkoholsed joogid hästi rahva keskele voolaksid. See on see õnnetus, et härrad karsklased mõtlevad vast hästi, aga kui nad oma mõtteid väljendama hakkavad, siis juhtub ikka see õnnetus, et nad oma mõttet teist pidi keeravad. (Chr. Kaarna, tõer: Teevad selge asja segaseks.) Härra Adamsonil on ka see suurepäraliselt korda läinud, et ta selge asja segaseks on teinud, (M. Adamson, stp: Vast Teie olete täna käinud natuke nekuskil?) nii et siin ei jää midagi üle soovida. Tema pikk kõne oleks mõnel külakoosolekul, kus maainimesed kokku tulevad, kui linnahärra neile oma palet laseb paista, vast kohane olnud, sest linnahärra loeb hulga arve ette jne., aga ma pean tähendama, et kui ta mõtles, et sellel kõnel ka siin mõju on, siis eksib ta täiesti. See oli tõesti nii, nagu härra Kaarna tähendas: Selge asja segaseks tegemine.

Härra Adamson tähendas minu kõne vahele, et mina vast täna kuskil olen käinud, ja mõtles selle all nähtavasti kõrtsiskäimist. Kuid Teie eksite, härra Adamson, ma ei ole seal täna käinud, käin üldse seal õige harva. Teie väljendustest võis aga küll märgata niipalju, et üks kaine peaga inimene ei ütle sarnaseid sõnu, nagu Teie siin tarvitate. Nii on küll minul, põhjust arvata, Teie väljendust silmas pidades, et Teie seal käinud olete. Väga kahju on, kui Teie ennast vinti võtate, sest kui Teie juba targa peaga neid sõnu ütlete, nagu täna, pealegi Riigikogu kõnetoolilt, siis ei suuda ma ette kujutada, milliseks kujuneb Teie väljendusviis, kui Teie vindis olete. Mõnel inimestel on nähtavasti see nõrkus, et neil läheb kõrtsihais ka siis pähe, kui nad seal ainult mööda lähevad või viina nime kuulevad. Selles mõttes on mul küll kaastundmus nende härrade vastu. Ma olen kaunis vana mees ja olen mõnikord harva ka kõrtsis käinud, kuigi ma nende pooldaja ei ole, kuid vindis ei ole ma olnud. Aga mul on tõepoolest kahju, et nii nõrku iseloomusid meie keskel leidub, kes kõrtsi nime kaineks jäämata kuulata ja välja kannatada ei suuda ja kes tulevad Riigikogu kõnetooli ning ütlevad sõnu, mida kõrtsis, vähemalt solliidses kõrtsis ei öelda. (M. Adamson, stp: Aga missuguseid sõnu Teie tarvitasite?)

L. Johanson (stp): Austatud Riigikogu liikmed! Keegi vist ei pigista silmi kinni nende tagajärgede kohta, mida alkoholism

meilegi toob. Võitlust alkoholismi vastu võetakse vististi igalpool tõsiselt, ja ma loodan et ka nende poolt, kes sellele küsimusele lähenevad rahvamajanduse seisukohalt. Tõsiselt tuleks võtta ka seda tööd neil, kes ennast rakendavad selle võitluse tööle. Siin on kõneldud sellest, et Riigikogu ei ole pööranud küllalt tõsist tähelepanu käesoleva seaduse puhul sellele pahele. Aga tuletame meelde, kuidas alati siin nende poolt, kes endid ütlesid olevat karskuse teenistuses, juba seaduse pealkirja juures parandusi tehes arvati, et Riigikogu peaks sarnaseid pealkirja parandusi, mis ka praegu III lugemisel esitatud, tõsiselt võtma. Aga kui Riigikogu neid parandusi tõsiselt ei võta, kas ollakse siis õigustatud etteheiteid tegema. Öeldakse, et hulk parandusi on tagasi lükatud. Kahju, nende paranduste hulgas oli ka tõsiseid parandusi, ning oleks tarvilik olnud, et nad oleksid vastu võetud, aga kui meie hakkame põhjusi otsima, mispärast need parandused kõik tagasi lükatud, siis leiame, et süüdi on need, kes löid sarnase meeoleolu oma hulga läbikaalumata ning tihti naeruväeriliste parandustega. Neist võiks näiteks mõned pärlid välja noppida. Näiteks tehakse ettepanek ja põhjendatakse seda sellega, et politsei on Eesti riigi sümbol. Teiseks tehakse ettepanek ja põhjendatakse sellega, et ohvitserid võivad juua, nad on haritud inimesed. Kolmandaks tehakse sarnane ettepanek, et riigi piirides sõitvad laevad ja rahvusvahelised vagunid tulevad paigutada omavalitsuseüksuste alla. Kas võib ükski enam-vähem täearuga inimene neid parandusi tõsistena võtta? Vaadake, kui teie II lugemisel peetud arutusi stenogrammidest välja otsiksite, siis teie leiaksite, et just niisugused parandused on selleks kaasa mõjunud, et teised parandused ka vastu võtmist ei leidnud. Kui oleks olnud vähem parandusi ja kui oleksid olnud ainult läbimõeldud parandused, siis oleks seadus kahtlemata parem saanud. Aga mindi isegi kaugemale. Hakati keeleteaduslikke probleeme lahendama, aluseks võttes magister Loorits'a grammatikat. Isegi niikaugele on mindud, et selle juures loeti värs ette, värs, mis muidu Riigikogu liikmete näppude vahele vist kunagi ei oleks juhtunud, sest need on alaväärtuslikud. Nii on siis siin seda karskusetööd tehtud.

Mis puutub käesolevasse seadusesse, siis, kuigi tal puudusi on, siis on see siiski suur samm edasi, ja kui on kõneldud alkoholijõgedest ja alkoholiojadest, siis see seadus on üks niisugune, mis seda oja piirab ja seda jõge ikka rohkem kitsamatesse piiridesse püüab juhtida.

B. Oja (töer): Ma võtsin sõna ainult selleks, et rkl. Adamson'ile vastata. Rkl. härra Adam-

son tähendas, et mina olla karskuserühma koosolekust osa võtnud selleks, et seal karskusemõttele vastu töötada. Mina ei ole karskuserühma koosolekul kunagi öelnud, et ma sinna olen tulnud, kui karskuserühma liige, vaid olen seal öelnud, et ma informatsiooni andmiseks sinna olen tulnud ja olen püüdnud informatsiooni anda nende mõtete kohta, mis rahaasjanduse komisjonis käesoleva seaduse arutamisel ette toodud, ja olen seda heatahtlikult teinud. Ei ole ühegi ettepaneku vastu karskuserühma koosolekul vaieldud juba sellepärast, et seal ühtki ühtlast ettepanekut ei olnud. (A. Schulbach, töer: Ei ole ka rühma poolt ühtki ettepanekut.— Chr. Kaarna, töer: Liider puudus!) Just nii! Ja kui siin siis tullakse ütleva, et käesolevat seadust küllalt tõsiselt ei võeta, siis mina arvan, et rkl. Adamson peaks seda kõigepealt enesele ütleva ja vast ka karskuserühmale, sest karskuserühm ei ole käesoleva seaduse kohta ühelgi koosolekul niisuguseid ettepanekuid teinud, mis ühtlased oleksid olnud, ja seal tuleb küll just Teil omal öelda, et Teie seadust ei ole tõsiselt võtnud.

Mis puutub sellesse, et mina kui aruandja Riigikogu koosolekul rahaasjanduse komisjoni ettepanekut kaitsen, siis on see minu kohus. Ma kaitsen kõiki ettepanekuid, mis rahaasjanduse komisjoni enamuse poolt vastu võetud, kas need on tulnud siis teie poolt või mujalt.

L. Raudkepp (krst): Härra Johanson näeb ju mõnda mõnikord suurekstegeva klaasi läbi. (L. Johanson, stp: Mu prillide number ei olegi nii suur!) Tuleb ette arusaamatusi ühelt ja teiselt poolt, kui arutatakse seaduseelnõusid. See ei tähenda aga ammugi, et need arusaamatused nii suured on, et neist üle ei saada. Selleks peab kogemusi olema, iseäranis neil, kes kauemat aega töötavad parlamendis. Kui nimetati siin, et mõned ettepanekud olid sarnased, et neil ei olnud tõsist ja hästipõhjendatud alust, siis võib see nii mõnegi ettepaneku juures ka mujal ette tulla.

Materjale ettepanekuks saadeti karskuseliidu poolt Tartust, kahjuks saime need ettepanekud liiga hilja kätte, nii et meil ei olnud mingisugust võimalust süveneda nendesse ettepanekutesse lühikese aja jooksul. Nägime nii mõnegi ettepaneku juures, et ta ei ole otsarbekohane ja pidime kokku seadma uued ettepanekud. (Vahelhüüe aruandja B. Oja' poolt ja teised hulgalised vahelhüüded.) Seda tegid eriti need liikmed, kes ei ole alalised karskuseliidu või karskuseeltsi liikmed. Väga võimalik, et siin ette tuli

liialdusi, aga nad ei olnud sugugi sarnased, nagu näeb rkl. härra Johanson.

Seadus arutatakse meil läbi kahel lugemisel. II lugemine on osalt selleks, et sondeerida, missugused ettepanekud vast võetakse vastu ja missugused mitte. On täiesti arusaadav, et III lugemisel ettepanekuid on vähem, ja et III lugemisel tehakse need ettepanekud, mis on paremini läbi mõeldud ja kaugema ulatusega. (Vaheühüüded.)

Mis puutub sellesse, et siin püütakse „lahendada“ mingisuguseid keelelisi probleeme, siis ei olnud siin probleemid, vaid ajanõuetega esinemine. (V a h e l h ü ü e.) Alkoholiseadus peab ju selge olema, siin aga võib lugeda niisuguseid lauseid, millest kõrvad liiguvad. Kas oli see siis liigne, kui ma kõrvalmärkusena nimetasin, et meie peaksime selle eest rohkem hoolt kandma, et niihästi see kui ka teised seaduseelnõud rohkem vastaksid keeleliselt ajanõuetele. Mingisuguseid keelelisi probleeme ei hakata siin arutama ega lahendada.

Mis puutub sellesse reklaamisse, mille ma siin ette lugesin, siis oli selle tekst just ühe karskusetegelase artiklis. Mina isiklikult oleksin ehk vast midagi muud nimetanud, mida ajalehes lugenud olen, aga ma ei tahtnud seda praegu mitte, seal oleks küll silmapaistvam olnud, mis ma mõtlen kõmulise reklaami all. Aga ma hoidusin sellest, et mitte liiga kaugele minna. Nii et midagi ei ole siin katki, ja töö läheb nii edasi, kuidas ta peab minema. Kõik seisukohad on ära kuulatud, ja Riigikogu otsustab loodetavasti oma parema arusaamise järgi, missuguseid neist ettepanekutest, mida siin veel teha tahetakse, Riigikogu enamus soovib vastu võtta ja missuguseid mitte.

A. Veiler (töer): Rkl. Raudkepi viimase märkuse puhul tuleb küll kurvastust avaldada. Härra Raudkepp püüab oma nõrku ettepanekuid põhjendada sellega, et karskuse-liit ei ole andnud Riigikogu liikmetele valmis, põhjalikult läbitöötatud materjale kätte. (Vaheühüüe L. Raudkepi, krst poolt.) Kuidas? Teie ju ise ütlesite, et see ei olnud valmis ja küps materjal, mida siit kõnetoolilt ette kanti. Mu härrad! Käesolev seaduseelnõu on vist juba viis aastat päevakorral olnud; samal ajal on karskuseeliidule 3—4 miljonit iga aasta abiraha antud ja tema oleks võinud sellest vähemalt mõni tuhatki vastavate andmete kogumiseks ja küpsete ettepanekute väljatöötamiseks välja anda. Käesoleval aastal vähendati abiraha karskuseeliidule $4\frac{1}{2}$ miljoni peale ja seda vist ka täie õigusega. See seaduseelnõu sai õieti oma alguse 3. novembril 1923. aastal, täna kirjutame meie aga 6. mai

1927., tähendab neli aastat on seaduse esitamisest möödunud. Ja see seaduseelnõu, mis meil praegu arutamisel, on paljundatud 2. märtsil s. a. Tähendab ka käesoleva seaduse kohta oli 2 kuud aega parandusi teha. Kui nüüd selle peale vaatamata, et neli aastat küsimus päevakorral on seisnud, — karskuse-liit selle aja jooksul abiraha on saanud üle kümne miljoni — veel välja tulla ja öeldakse, et ei olnud ette valmistatud, siis ei saa mina asjast enam aru. Kuipalju karskuseeliidul, või üldse karskusel ettevalmistuseaega vaja on! Kui karskuseeliidu töö nii loiult edasi läheb, siis on selge, et liit ka oma surmalaupäeval tunneb, et ta veel küllalt ette valmistanud ei ole.

M. Martna (stp): Ma pean eelkõnelejale tähendama, et karskuse-liit 4 aasta jooksul vähe tööd ei ole teinud. Kui tagasi mõelda selle aja peale, kus see seaduseelnõu esimest korda Riigikogu ette tuli, ning komisjonis arutamisel oli, siis peavad selleaegsed komisjoni liikmed teadma, et karskusetegelased selle seaduseelnõu juures väga agaralt ametis olid ja palju parandusi tegid. (Aruandja B. Oja: Ja selleaegseid parandusi on väga palju sees.) See on väga õige.

Ma tahtsin seda sellepärast öelda, et mulje ei jääks, nagu ei oleks karskuse-liit ja karskuseeliikumine midagi siinkohal ära teinud. Karskuse-liit ja tema tegelased on käesoleva eelnõu juures agaralt ametis olnud. Et aga komisjoni töö 4 aastat on väldanud, ei või süüks olla see asjaolu, et karskusetegelased küllalt teadlikult ei olnud, vaid selle juures on suurem süü Riigikogul; seadus ei ole karskusetegelaste tegevuse puudulikkuse läbi veninud, vaid selle põhjused on mujal. Kui siis viimased ettepanekud kõige küpsemad ei näi olevat, siis tuleb seda selle üldise nähtuse arvele panna, mispärast meie seadused suurelt osalt just kõige küpsemad ei ole. — Ühtlasi pean rõhutama, et mõned, isegi väga vastuvõetavad ja arusaadavad ettepanekud — ütleme ka härra Raudkepi omad — juba sellepärast naeru alla sattusid, et naljaorke väga hõlpsasti pilduma oli hakatud. Neil ei puudunud igakord tõsine tuum.

Veel paar sõna härra Veiler'i avalduste kohta, nagu ei saaks seadustega joomist suurt piirata ja et see ilmaaegu katsete tegemine olla. Aga ometi nägime, et mõni minut pärast seda, kui härra Veiler oma kõne ette kandis ja härra Schulbach'i ettepanek hääletamisele tuli, — alkoholimüüki ära keelata Riigikogu ja maa-konna valimiste aegu, — oli sellel ettepanekul enamus Riigikogus olemas ja selle enamuse olemine oli tunnistuseks, et meiegi Riigikogu

ometi teisel arvamisel on, nimelt et seadustega siiski võimalik on asja teatava piirini reguleerida. Kui tagasi vaatame ilmasõja päevile, näeme, et kõigis sõdivates riikides püüti alkoholi tarvitamist seadusandlikul teel kitsendada. Ilmasõja lõpupäevil oli mul juhus Inglismaal olla ja võisin paari nädala jooksul, mis ma seal viibisin, näha, et ka seal oli alkoholimüüki piiratud, ainult teatavatel tundidel päevas võis seda saada. Sellesarnaste kogemustega võin ka Soomest rääkida, kus ma 1906. ja 1907. aastal elasin. Võin suure julgusega tõendada, et seaduslik korraldus — Göteborgi süsteemi näol Soomes alkoholi tagasisurumise peale väga mõjus. Kui inimestel igal silmapilgul võimalust ei ole alkoholi meelituste ja kiusatuste piirkonda sattuda, siis tähendab see alkoholitavitamise vähenemist. Ja seda on võimalik seaduste abil kätte saada. Kui öeldakse, et niisugused keelu- ja takistuseseadused alkoholitavitamist edendavad, sest et selle tagajärjel salamüük tekib, siis ärgu unustatagu, et mitte kõik inimesed salaurkaid üles otsima ei lähe. Teatud joomarid otsivad neid kohti, kuid suuremad rahvahulgad, kes ainult juhuslikult alkoholi tarvitavad, ei lähe neid salaurkaid otsima, ja see tähendab ikkagi alkoholitavitamise tagasiminekut. Praegune seadus sisaldab neid põhimõtteid, olgugi väikesel määral ja soovitatav oleks, et parandus-ettepanekud, mis selles suunas tehtud on ja III lugemisel veel tehakse, vastuvõtu leiaksid, ja et neid mitte üks, kaks, kolm maha ei hääletataks ja naeruväärseks ei tehtaks.

Aruandja B. Oja (lõpusõna): Rkl. Raudkepi parandus on seaduseelnõu II lugemisel tehtud ja mina temaga rahaasjanduse komisjoni nimel ühineda ei saa. Võin öelda, et parandus pealkirjas ei too mingisugust muudatust asjale ega tee seda paremaks ega halvemaks.

Juhataja K. Einbund: Rkl. Raudkepilt on ettepanek, pealkirjas sõna „müügi“ järele võtta: „ja tarvituse kitsendamise“. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on ettepanek tagasi lükatud. Hääletamisele tuleb seaduseelnõu pealkiri. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on seaduseelnõu pealkiri vastu võetud.

(§ 1.)

Juhataja K. Einbund: Rkl. Tonkman'ilt on ettepanek, § 1. teisest reast kustutada sõnad „ja väljaveoks“.

R. Penno (as): Mul oli samasugune ettepanek, mis juba rkl. Tonkman'i poolt teh-

tud. Siamaani ei ole piirituse väljavedu olnud riigi ainuõigus. Võimalus on olnud ka eraettevõtjatel piiritust välja vedada. Nagu kuulda, on üksikud piirituseettevõtjad ka välismaaga lepingud käesoleval aastal sõlminud. Kui aga praegu peaks II lugemisel sissevõetud parandus jääma seadusesse, siis tulevad need lepingud lõpetada ja meie piiritusetööstus satuks õige raskesse seisukorda. Pealegi on käesoleval aastal ja võib olla ka edaspidi meil tarvis piiritust ajada mitte üksnes kodumaa tarvituseks vaid ka väljaveoks. Kogemused näitavad, et riik ei ole kunagi hea kaupmees olnud, ja selle tõttu ei või oletada, et kasulik oleks, kui riik ainuüksi piiritust väljaveoks produtseerida saaks. Võib olla, et meil siis siseturule piiritust rohkem lastakse. See ettepanek on karsklaste poolt tehtud ja ta oleks karskuse enda kahjuks.

Aruandja B. Oja (lõpusõna): Rahaasjanduse komisjoni nimel võin ühineda rkl. Tonkman'i ettepanekuga sellepärast, et see ettepanek oli ka rahaasjanduse komisjonis arutamisel, ja rahaasjanduse komisjon on monopolioigused väljaveoks seaduseelnõust välja jätnud, kuna see parandus on II lugemisel sisse võetud.

Juhataja K. Einbund: Kuna aruandja rkl. Tonkman'i ettepanekuga on ühinenud, siis see eraldi hääletamisele ei tule. (A. Schulbach, tõer: Tuleb!) See ettepanek tuleb eraldi hääletamisele ainult siis, kui seda nõutakse. (Vahelhüüded: Palume!) Ma panen rkl. Tonkman'i ettepaneku hääletamisele. (Hääletatakse.) Ettepaneku poolt on 24 häält, vastu 19 häält, seega on rkl. Tonkman'i ettepanek vastu võetud. Hääletamisele tuleb § 1 ühes vastuvõetud parandusega. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on § 1 ühes vastuvõetud parandusega vastu võetud.

§ 2 võetakse nähtava enamusega muutmatult vastu.

(§ 3.)

H. Martinson (tp): Hoolimata kõigist nendest kangetest epistlitest „rumalate“ ettepanekute kohta julgen korrata neid ettepanekuid, mis mina tegin II lugemisel. Rkl. Martna tähendas väga õieti, et alkoholi müümise keelu korral vähem osa inimesi salamüügi-urkad üles otsivad, — need on ka siis parandamata joodikud, suurem rahvahulk, juhuslikud joodikud ei lähe salamüügi-urkaid aga mitte üles otsima. Pean ütleva, mida rohkem neid müügikohti on, mida kättesaada-

vamaks joovastavad joogid tehakse, seda rohkem juuakse.

Uus seadus näeb ette, et kõigis kauplustes võib alkoholsete jookidega kaubelda. Mul ei ole praegu kahjuks teksti käepärast, ja ma täpselt ei mäleta, aga igatahes on § 3-as sarnane märkus, mis annab võimaluse tulevikus meil igas vürtspoeis õlut müüa. (M. M a r t n a, stp: V i i n a k a!) Viina ka, muidugi! Järelduseks on see, et mida rohkem meie võimalusi anname joovastavaid jooke osta, seda rohkem seda tarvitatakse. Sellepärast kordan oma ettepanekut, et § 3. esimene märkus kustutada ja märkus teises, mis lubab aktsiisi peavalitsusele erandi teha väljaviidava jookide hulga kohta kuni 5 liitrit korraga, — kustutada viimane lause.

A r u a n d j a B. O j a (lõpusõna): Rkl. Martinson'i parandused on ka II lugemisel Riigikogus tehtud. Märkus I räägib, et kauplused, kus väljaviimiseks kinnistes pudelites alkoholiseid jooke müüakse, et nad võivad ka teiste kaupadega kaubelda. Meie teame, et Tallinnas terve hulk on koloniaalkauplusi, kus tõesti ka veinide ja õllega väljaviimiseks kaubeldakse. Mina usun, et need kõige soliidsemad alkoholi müügikohad on, ja kui neid tahetakse sulgeda, siis see kellelegi kasu ei too. Mis puutub teise ettepanekusse, § 3. märkus 2. viimane lause kustutada, siis ei saaks selle ettepaneku vastuvõtmisel enam arstidele ja teistele isikutele, kellel § 25. alusel õigus on odavamate hindadega piiritust saada, seda vähem anda, kui viis liitrit korraga. Nii on õieti need takistavad märkused, mis ei käi otsekohe alkoholi joogiks tarvitamise, vaid arstidele ja tehnilisteks otstarveteks piirituse väljaandmise kohta.

J u h a t a j a K. E i n b u n d: Rkl. Martinson'ilt on 2 ettepanekut: 1) § 3. märkus 1. kustutada ja 2) § 3. märkus 2. viimane lause kustutada. Hääletamisele tuleb esimene ettepanek. (H ä ä l e t a t a k s e.) Nähtava enamusega on ettepanek tagasi lükatud. Hääletamisele tuleb teine ettepanek. (H ä ä l e t a t a k s e.) Nähtava enamusega on see ettepanek tagasi lükatud. Hääletamisele tuleb § 3. komisjoni poolt ettepanek kujul. (H ä ä l e t a t a k s e.) Nähtava enamusega on § 3 vastu võetud.

(§ 4.)

A r u a n d j a B. O j a: Siin peaks redaktsioonilise paranduse sisse võtma, nimelt § 4. algus võtta järgmiselt: „Käesoleva seaduse §§ 3, 30. ja 33“. jne.

J u h a t a j a K. E i n b u n d: Panen § 4. ühes aruandja parandusega hääletamisele. (H ä ä l e t a t a k s e.) Nähtava enamusega on § 4 vastu võetud.

§§ 5—9 võetakse nähtava enamusega muutmatult vastu.

(§ 10.)

A. S c h u l b a c h (töer): Lugupeetud Riigikogu liikmed! Selles paragrahvis on ette nähtud, et alkoholsete jookide müügikohti ei ole lubatud avada maal lähemal, kui 500 meetrit kirikutest, koolidest, kasvatusmajadest, haigemajadest, vangimajadest, kasarmutest ja vallamajadest, kui eelnimetatud asutused asuvad oma majades. Kui nad aga oma majades ei asu, siis ei ole mingisugust kaugust ära märgitud. Tekib küsimus, mispärast on vaja vahet teha nende kirikute, koolide jne. vahel, mis asuvad oma majades, ja nende vahel, mis asuvad üürikorterites? Tõuseb isegi küsimus, kas ei ole siin redaktsiooniline viga, sest kui räägitakse kirikutest, mis asuvad oma „majades“, siis tundub see imelikuna, ja kui palju on meil koolisidki, mis asuvad oma majades: need majad on ikka kas valla või linna päralt, koolidel omal maju ei ole. (V a h e l h ü ü e.) Kui Teie selles mõttes ütlete, et kooli all asuv maja on kooli maja, siis on küll kõik koolid oma majades, aga siin on nähtavasti ikka mõeldud, et asutus olgu maja omanik. Mul oli hiljuti haridusministriga kõnelemist selles küsimuses ja ta ütles, et ka näiteks ükski kirik ei ole täielikult koguduse omandus. Ma ei taha küll uskuda, et rahaasjanduse komisjon selle redaktsiooniga oleks tahtnud luua niisuguse seisukorra, et mingisuguse asutuse ligiolek üldse takistada ei saaks jookide müümist. Igatahes on see redaktsioon õnnetu ja seda heaks kiita ei saa. Kui ma selle küsimuse kohta härra aruandjalt seletust palusin, miks on vaja vahet teha omas ja võõras majas asuva kooli vahel, siis ütles ta, et võib juhtuda, et väga hästi sisseseatud restorani juurde avatakse mõni väikene haigemaja, kool jne., ning siis peab restoran oma ukseid sulguma. Arvan aga, et see seletus ekslik on, sest kui restoran oli varem olemas, ja mõni kool sinna ligi tekib, siis ei mõju see restorani peale, sest eelnõus räägitakse, et restorani avada, see on juurde asutada ei või koolide jne. naabruses. Teen ettepaneku, viiendast reast välja jätta sõnad: „kui eelnimetatud asutused asuvad oma majades“. Vabariigi Valitsuse ettepanekus ei olnud neid sõnu sees, nad on komisjoni poolt sisse võetud, Vabariigi Valitsuse ettepanekus olid küll kaugusemäärad väiksemad, komisjon suuresendas määrasid, aga võttis siis ka selle lisa-

lause sisse. Ma ei ütle, et erilist vajadust oleks 500-meetrilise vahemaa järele. Ma võiksin leppida ka 200- või isegi 100-meetrilise vahemaaga, tähtis on ainult see, et joogikoht mitte just koolimaja külje all ei ole. Praegu on aga käesoleva seaduse järgi sel korral, kui kool asub üürikorteris, õigus ka samas majas viinapoodi avada. See oleks lubamatu seisukord. Minu arvates oleksid võinud kaugusemäärad väiksemad olla, aga lisamärkus — kui nad asuvad omas majas — ei oleks pidanud paragrahvis olema. Kaugusemäärade kohta ei ole enam võimalik mingisuguseid ettepanekuid teha, aga mina arvan, et see nii hirmus ei olegi, sest § 10-da märkus ütleb, et aktsiisi peavalitsusel on õigus, kokkuleppel politsei peavalitsusega, kohalikke olusid silmas pidades kaugusi üksikutel juhtumistel vähendada. Kauguse vähendamise kohta tehti II lugemisel pilkavaid märkusi, aga sellest puudusest saab redaktsiooni komisjoni kaudu üle. Mina arvan, et ei ole midagi halba, kui § 10-das kustutada sõnad — kui eelnimetatud asutused asuvad oma majades — kuna praegusel kujul paragrahvis niisugune mulje jääb, nagu oleks ta vastu võetud arusaamatusest, tahaks isegi öelda, kaugelseisjatele võiks jääda mulje, nagu oleks paragrahv kirjaoskamatult kokku seatud.

Aruandja B. Oja (lõpusõna): Rkl. härra Schulbach'i poolt tehtud ettepanek ei ole vastuvõetav sellepärast, et komisjon on teadlikult selle vahelause eelnõusse võtnud. Ei ole alati võimalik joogikohtade avamiseks lubasid välja anda, vaid ainult teatud kordadel, ja kui siis selles suunas talitatakse, siis on võimalik, et väiksemates alevites üldse ei saa avalikke joogikohti avada. (A. S c h u l b a c h, rõer: Selleks on märkus.) Märkus on ikkagi erakordseteks juhtumisteks, ja mina usun, et ei ole ka kõige parem, kui politsei peavalitsus alati erakordsetel juhtumistel peab oma otsused tegema. Vabariigi Valitsuse ettepanekus oli kauguse vahe 200 meetrit, komisjonis jäi see aga vähemusse ja vastu võeti 500 meetrit ja toetati just sellele, et ainult sel korral, kui paragrahvis nimetatud asutused oma majades asuvad. Kui rkl. Schulbach mõtteid ette tõi, et omavalitsuse koolidel ei ole pea kunagi oma maja, siis komisjon seda nii ei ole mõelnud, vaid komisjoni arvates on näiteks, kui valla koolimaja asub joogikohale lähemal kui 500 meetrit, seal alkoholi joogikohti avada ei või. Samuti oldi komisjonis arvamisel, et valla koolimaja on kooli omas majas ja ei saa sellest juttu olla, just kui valla koolimaja kooli oma maja ei oleks.

Juhataja K. Einbund: Asun rkl. Schulbach'i ettepaneku hääletamisele. (H ä ä

letatakse.) Nähtava enamusega on ettepanek tagasilükatud. Hääletamisele tuleb § 10. (H ä ä l e t a t a k s e.) Nähtava enamusega on § 10 vastu võetud.

§§ 11 ja 12 võetakse nähtava enamusega muutmatult vastu.

(§ 13.)

L. Raudkepp (krst): Rkl. Sternfeldt tegi II lugemisel järgmise ettepaneku: võtta § 13 juurde märkus 3. „Väljaspool maksmapandud keeluseaduse piire, välja arvatud linnad ja alevid, ei tohi avada alkoholi müügi-kohti lähemal, kui 2 kilomeetrit keeluraiooni piirist“.

Selle ettepaneku siht on selge: tahetakse kõrvaldada võimalus, et seal, kus keeluseadus maksma on pandud, piiri lähedal ei avataks alkoholi müügi-kohta. Ma muudaksin rkl. Sternfeldt'i ettepanekut selles mõttes, et lubaksin asetada ettepaneku lõppu lause „välja arvatud linnades ja alevites“, muutes seega sõnad „linnad ja alevid“ — „linnades ja alevites“. See parandus oleks kokkukõlas kodukorra nõuetega, et III lugemisel võib ettepanekuid teha II lugemisel tehtud ettepanekute piirides.

Teen ettepaneku, lisada § 13. juurde: „Märkus 3. Väljaspool maksmapandud keeluseaduse piire ei tohi avada alkoholi müügi-kohti lähemal kui 2 kilomeetrit keeluraiooni piirist, välja arvatud linnades ja alevites“.

Juhataja K. Einbund: Rkl. Raudkepi ettepanekus on lahkuminek II lugemisel tehtud ettepanekust ainult redaktsioonis. Ettepanek võib hääletamisele tulla.

Aruandja B. Oja (lõpusõna): Rkl. Raudkepi poolt on see ettepanek tehtud ka II lugemisel. (V a h e l h ü ü e k e s k e l t: S t e r n f e l d t'i p o o l t.) Jah, Sternfeldt'i poolt. Siis oli temal teistsugune redaktsioon. Kuid mina arvan, et ka see redaktsioon ära ei ütle seda, et kui näiteks selle seaduse järgi Tallinna linn maksma paneb oma piirides keeluseaduse, siis ei tähenda see veel sugugi seda, et ümberkaudsed vallad otsekohe linna piiril ei saa joogikohti avada. See võimalus jääb neile täiesti alles, see on välja arvatud linnades ja alevites. See võimalus jääb aga küll, et kui vallad ümberringi viinamüügi ära keelavad, siis see linna peale ei mõju, vaid linn kaupleb ikkagi edasi. (L. R a u d k e p p, krst: S a a b s e l l e s t k i l!) Mis sellega kätte saada tahetakse, ei tea. Vist ainult seda, et kodanikud ei lähe alkoholi naabervallast tooma, vaid linnast. Tähtsam oleks siiski see, kui

Tallinna linn keeluseaduse maksma paneb, et siis ei saa ümberkaudsed vallad linnast ostma tulla. Rahaasjanduse komisjoni nimel mina selle ettepanekuga ühineda ei saa.

Juhataja K. Einbund: Panen hääletamisele rkl. Raudkepi ettepaneku. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on rkl. Raudkepi ettepanek tagasilükatud.

Asun § 13. hääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on § 13 vastu võetud.

§ 14 võetakse nähtava enamusega muutmatult vastu.

Juhataja K. Einbund: Kuulutan veerandtunnilise vaheaja.

Vaheaeg kl. 19.15 min — kl. 19.35 min.

Juhataja K. Einbund: Riigikogu koosolek kestab edasi.

§§ 15—36 võetakse nähtava enamusega muutmatult vastu.

(§ 37.)

Juhataja K. Einbund: Rkl. Tonkman'ilt on ettepanek, § 37. kustutada kolmandast, neljandast ja viiendast reast sõnad: „Riigikogu valimiste ja rahvahääletamise päevadel üle riigi, kohalikkude omavalitsuste esituskogude valimispäevadel valimisringkonnas“.

Rkl. Ojalt on ettepanek, § 37. I lõike lõpp võtta järgmiselt: „...kella 9 hommikust — harilikkudel nädalapühapäevadel ja teistel pühadel kella 12 päevast — kuni kella 1 öösel“.

A. Veiler (töer): Ma II lugemisel toetasin vastavat parandust, et joogikohtadel oleks võimalik kaubelda kuni kella 2-ni öösel, ja teen nüüd III lugemisel ka vastava paranduse.

Juhataja K. Einbund: Rkl. Veiler'ilt on ettepanek, § 37. I lõike lõpp lugeda järgmiselt: „... ja teistel pühadel kella 12 päevast kuni kella 2-ni öösel“.

Kõigepealt panen hääletamisele rkl. Tonkman'i ettepaneku. Rkl. Oja' ettepanek tuleb hääletamisele siis, kui rkl. Veiler'i ettepanek tagasi lükatakse.

Asun rkl. Tonkman'i ettepaneku hääletamisele. (Hääletatakse.) Ettepaneku poolt on 21 häält, vastu — 27 häält, seega on ettepanek tagasilükatud.

Asun rkl. Veiler'i ettepaneku hääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on ettepanek tagasi lükatud.

Asun rkl. Oja' ettepaneku hääletamisele. (Hääletatakse.) Ettepaneku poolt on 25 häält, vastu — 27 häält, seega on ettepanek tagasilükatud.

Hääletamisele tuleb § 37. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on § 37 vastu võetud.

§ 38. võetakse nähtava enamusega muutmatult vastu.

(§ 39.)

L. Raudkepp (krst): Kordan ettepanekut, mis tehti II lugemisel: „§ 39. I lõige vastu võtta järgmisel kujul: Alkohooliliste jookide müük on täielikult keelatud kõigil seaduses ettenähtud riiklikudel pühadel ja puhkepäevadel, harilikkudel nädalapühapäevadel ja üleriiklikul karskusepähal.“

Nende päevade eelpäevadel on alkohooliliste jookide müük keelatud kell 12 lõunast alates. Muudel päevadel võib kesta alkohooliliste jookide müük seal, kus need kohaltarvitamiseks lubatud, kella 9 homm. kuni kella 12 õhtul. II ja III lõige jääb muutmata“.

Juhataja K. Einbund: Riigikogu liikmed on rkl. Raudkepi ettepanekut kuulnud. Praegu arutamisel olev § 39. oli II lugemisel § 41. II lugemisel § 41. juures vastavat parandust tehtud ei ole, — seega ei tule see ettepanek hääletamisele. Asun § 39. hääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on § 39. vastu võetud.

§§ 40—42 võetakse nähtava enamusega muutmatult vastu.

L. Raudkepp (krst) (hää. mot.): Piirituse- ja alkohooliliste jookide müügiseaduse II ja III lugemisel lükati Riigikogu enamuse poolt kõik, isegi mõõdukamad ettepanekud tagasi, mis tahtsid piirata alkoholismi demoraliseerivat ja hävitavat mõju rahva ellu. Seaduse paragrahvid vastuvõetud kujul ei kaitse meie rahva majandusliku, hingelise ja füüsilise elujõu arengut ja tõusu ei lähemas ega kaugemas tulevikus sel mõõdul, nagu see vastab kultuurse ja oma olemasolu eest võitleva rahva elulisematele nõuetele, millest tõsine põhjamaa rahvas on kohustatud kõige tõsisemalt aru saama. Sealjuures tuleb tähendada asjaolule, et rahaministri seletuse järgi ei ole riigikassa sellest eriti huvitatud, et suurendada riigi sissetulekuid alkoholi müügi arvel. Eriti lükkas Riigikogu enamus tagasi ettepaneku — piirata ja osalt keelata alkoholi müüki puhke- ja pühapäevadel, ning nende eelpäevadel, mil ette tuleb kõige rohkem näh-

tusi, mis halastamata hävitavad rahva kõlbust ja kultuurset korda.

Kõigil neil põhjustel on kristlik rahvaerakond lõpuhääletamisel oleva seaduse vastu sel kujul, nagu üksikud paragrahvid vastu võeti III lugemisel.

Juhataja K. Einbund: (Hääletatakse.) Poolt on 26 häält, vastu 17 häält, seega on seaduseelnõu lõpuhääletamisel vastu võetud.

6. Lindudekodu asutamise seadus Kuresaare linna piiris asuvas „Väikeses lahes“ — II lugemisel.

Üldkomisjoni aruandja **O. Pukk.**

Seaduseelnõu võetakse nähtava enamusega muutmatault vastu.

Lindudekodu asutamise seadus Kuresaare linna piiris asuvas „Väikeses lahes“.

§ 1. Kuresaare linnaomavalitsuse päralt olev „Väike laht“ ühes ümbrusega määratakse lindudekoduks, kuid jääb sellejuures Kuresaare linnaomavalitsuse kitsendamata omanduseks.

§ 2. Tähen datud lindudekodu piirid määratakse järgmiselt kindlaks: ida poolt lahe ja Põduste jõe vahel olev karjamaa tee kuni Sõrve maantee, põhja ja lääne poolt Sõrve maantee

kuni mudaveo raudteeni, lõuna-lääne ja lõuna poolt mudaveo raudtee ja Loode maantee kuni teekäänakuni, s. o. lahe ja Põduste jõe vahel oleva karjamaa teeni.

§ 3. Eelmises paragrahvis kindlaksmääratud piirides on jahipidamine, linnumunade korjamine, nende pesade hävitamine ja igasugune lindude hirmutamise keelatud.

Teaduslikkudeks otstarveteks on Kuresaare linnavalitsusel õigus erandeid teha.

§ 4. Kalapüük, roo ja rohu niitmine on „Väikeses lahes“ sulavee ajal keelatud. Jää pealt on kalapüük ja rooniitmine lubatud Kuresaare linnavalitsuse korraldusel.

§ 5. Röövlindude ja mustade veekanade (fulica atra) vähendamine sünnib Kuresaare linnavalitsuse kontrolli all.

§ 6. Käesoleva seaduse vastu eksijaid karistatakse rahatrahviga kuni 10.000 margani või arestiga kuni 1 kuuni, või mõlemiga koos.

Karistuse määramisel käiakse Uue Nuhtluse seaduse üldosa järgi.

Juhataja K. Einbund: (Hüüded: Lõpetada!) Ma kuulen ettepanekut, lõpetada koosolek. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on ettepanek vastu võetud.

Lõpetan koosoleku.

Koosolek lõpeb kell 20.15 min.

Algkirjale alla kirjutanud:

Riigikogu esimees **K. Einbund.**

Abisekretär **J. Piiskar.**